

AGORANOMI

Deze rubriek staat open voor iedereen die op het gebied van de ruimtelijke ordening en gebouwde omgeving iets wil aankondigen of bespreken. Kopij en materiaal opsturen naar de redactie. Samenstelling: Aleida van Doornum en Ed Slotboom.

WONINGMARKT

In de Nederlandse steden wonen huishoudens met lage en hoge inkomens in veel wijken naast elkaar als burens. Vooral in wijken met veel goedkope woningen komt deze menging van veel verschillende typen huishoudens -zoals jongere alleenstaanden met een laag maar stijgend inkomen, tweeverdieners met een relatief hoog inkomen, eenoudergezinnen met een laag inkomen en arme en rijkere 65-plussers- naar voren. Vooral in de Amsterdamse vroeg-naoorlogse wijken heeft zich de laatste jaren een relatief sterke toename van Turkse en Marokkaanse huishoudens voorgedaan. In de toekomst mag in deze gebieden een verdere toename van de lage-inkomensgroepen worden verwacht. Zo luidt een van de belangrijkste conclusies uit het proefschrift *In de klem op de stedelijke woningmarkt?* van R. van Kempen. Stadsvernieuwing in oudere wijken, nadruk op het bouwen van duurdere woningen in andere delen van de stad en veranderingen in het toewijzingsbeleid zijn hiervoor de belangrijkste verklarende factoren. Vooralsnog mag er vanuit worden gegaan dat het hierbij gaat om verschillende typen lage-inkomenshuishoudens. Het zou echter kunnen dat de vroeg-naoorlogse wijken met name woongebieden worden voor Turkse en/of Marokkaanse huishoudens. Wanneer het daarbij voornamelijk gaat om mensen met een laag inkomen en een lage opleiding met weinig mogelijkheden op de arbeids- en woning-

markt, kunnen er ongewenste situaties ontstaan. Het bijeen wonen kan voordelen met zich meebrengen, zoals de mogelijkheid de eigen cultuur in stand te houden, maar de kans op het ontstaan van een 'getto underclass' in sommige vroeg-naoorlogse wijken is zeker aanwezig.

Het proefschrift is te bestellen bij het Bureau Stedelijke Netwerken, Postbus 80115, 3508 TC Utrecht. ISBN 90-5405-025-X, prijs f35,-.

DEN HAAG

In oktober is het *Meerjarenprogramma Binnenstad Den Haag 1993-2000* verschenen. Uit het boekje blijkt dat de afgelopen jaren veel klein- en grootschalige zaken in de Haagse binnenstad tot stand zijn gebracht en dat de komende jaren een aantal grote projecten tot uitvoering moet komen. Aan de hand van een groot aantal foto's wordt duidelijk gemaakt wat er de afgelopen vijf jaar is bereikt. Na de inleiding, die een kort overzicht geeft van wat tot dusver is gebeurd, wordt aan de hand van negen beleidsterreinen aangegeven hoe de gemeente zich voorstelt de komende vijf jaar te gaan samenwerken met alle betrokkenen. De gebiedsgewijze indeling geeft aan hoe de gemeente, samen met de particuliere sector en andere overheden, tracht grote en kleinere projecten ten uitvoer te brengen.

Meer informatie bij de Projectstaf Binnenstad Den Haag, tel. 070-3532751.

STEDELIJK BEHEER

Na de stadsvernieuwing uit de jaren tachtig werd het al snel duidelijk dat eenmalige vernieuwing onvoldoende was om gebouwen en wijken blijvend aan de eisen van een dynamische samenleving te laten voldoen. Van vernieuwing verschoof het accent naar een actief en structureel stedelijk beheer, dat gericht is op tal van zaken: wooncomplexen en bedrijfsterreinen, groenvoorziening en riolering, winkel- en werkgelegenheidsvoorzieningen, verkeer en milieu. Stedelijk beheer kan echter alleen integraal beheer zijn als het recht doet aan organisatorische, informatie-technische, juridische, sociale en financiële aspecten. In het *Handboek Stedelijk Beheer*, dat is uitgegeven door Uitgeverij Vuga, is gerichte informatie over al deze aspecten bij elkaar gebracht. Het handboek, dat door de losbladige opzet actueel blijft, is samengesteld door praktijkmensen die vanuit verschillende disciplines ervaring hebben opgedaan met stedelijk beheer. Daarnaast wordt aandacht geschonken aan ontwikkelingen op nationaal niveau.

Verkrijgbaar in de boekhandel of te bestellen bij Uitgeverij VUGA, tel. 070-3614011. Prijs f85,- (inclusief abonnement op aanvullingen), ISBN 90-5250-106-8.

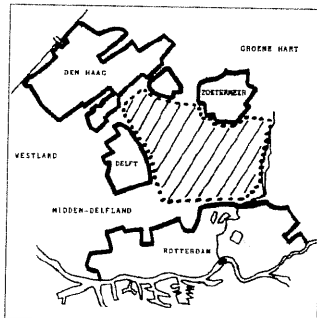
BEREIKBAARHEID VAN DE STAD

Een goede bereikbaarheid van de binnenstad is van groot belang voor zowel personen als goederen. Personen moeten er kunnen wonen, werken, winkelen en recreëren, goederen moeten tegen lage kosten kunnen worden aan- en afgevoerd. De onstuitbare groei van de mobiliteit en de beperkende maatregelen van de overheid hebben echter geleid tot grote problemen in de binnensteden.

Overvolle parkeerplaatsen, verstopte aan- en afvoerwegen, door vrachtwagens geblokkeerde winkelstraten en moeilijk te bevoorraden winkels zijn inmiddels bekende problemen. Structurele maatregelen en oplossingen om de bereikbaarheid en de leefbaarheid te verbeteren kunnen dan ook niet langer uitblijven. Op 27 en 28 januari wordt over deze problematiek in Grand Hotel Krasnapolsky in Amsterdam het congres *Bereikbaarheid van de stad* gehouden. Op het congres, dat wordt georganiseerd door Euroforum en het Gemeenschappelijk Overleg Bereikbaarheid (GOB), zal gesproken worden over de besluitvorming rond de bereik-

baarheid van binnensteden. Op de eerste dag komt het personenverkeer aan de orde, op de tweede dag het goederenverkeer. Het bijwonen van beide dagen kost f1795,-, het bijwonen van één dag f945,-.

Meer informatie bij Euroforum, tel. 040-608811.

Het Tussengebied: strategisch gelegen in de Zuidvleugel van de Randstad.

TUSSENGEBIED

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland hebben in de nota *Parkstad op de rails* in grote lijnen de verdere ontwikkeling van het zogenaamde Tussengebied vastgelegd. Het Tussengebied ligt tussen Den Haag, Zoetermeer, Rotterdam en Delft. In de nota staat onder meer aangegeven waar verstedelijking het beste kan plaatsvinden, waar groengebieden kunnen komen en waar glastuinbouw zich verder kan ontwikkelen. Daarnaast bereidt de dienst Ruimte en Groen een prijsvraag voor, die in het voorjaar van 1993 wordt gehouden en ontwerpers uitdaagt tot beeldende voorstellen voor de toekomst van het Tussengebied.

Nadere informatie bij Bureau Voorlichting van de provincie Zuid-Holland, tel. 070-3116135.

MUSEUM

Het oorspronkelijke ontwerp voor de 'tweede fase' van het nieuwe Groninger Museum wordt niet uitgevoerd. Het ontwerp van de Newyorkse vormgever Frank Stella gaat ervan uit dat de tweede fase (een voor beeldende kunst bestemd dakpaviljoen op het oostelijk bouwblok van het museum) wordt vormgegeven door een met teflon beklede staalconstructie. De opdrachtgever, vertegenwoordigd door de Voorbereidingscommissie Nieuwbouw Groninger Museum, is echter niet zeker van de technische en financiële haalbaarheid van de ideeën van Stella. Beide partijen hebben inmiddels wederzijds besloten de samenwerking te ontbinden.

Verscheidenheid aan projecten. Bron: *Binnenstad Den Haag 1993-2000*

VRIJETIJD

Op 11 en 12 maart organiseert de Vereniging voor de Vrijtijdssector, in samenwerking met de Hogeschool Midden Nederland, in Utrecht de tweede *Nederlands-Vlaamse Vrijtijdsstudiedagen*. De dagen staan in het teken van de grenzen van de vrije tijd. Door middel van inleidingen, discussies en workshops wordt aandacht besteed aan uiteenlopende subthema's als de ontwikkeling van sociaal-productieve vrijetijdsbesteding, wildgroei in het vrijetijds onderwijs en recreatiecriminaliteit. Daarnaast zal onder leiding van prof. dr. Th.A.M.

Beckers een debat plaatsvinden tussen PvdA-voorzitter R. Vreeman en een aantal vertegenwoordigers van andere politieke partijen. Voor de workshops kunnen papers worden ingediend.

Meer informatie bij de Vereniging voor de Vrijtijdssector, tel. 070-3500111 (Annelies de Vries).

EGIS '93

Van 29 maart tot en met 1 april 1993 wordt in Genua, Italië, de Fourth European Conference and Exhibition on Geographical Information Systems (EGIS) gehouden. Op de conferentie komen onderzoekers, ontwikkelaars, verkopers en gebruikers van Geografische Informatiesystemen (GIS) bijeen om kennis, ervaring en ideeën uit te wisselen. Het thema van de conferentie dit jaar is *Verbetering van de toepassing van GIS: een Europese uitdaging*. GIS is één van de snelst groeiende sectoren op de informatie-technologische markt. Er komen steeds meer gebruikers, ook buiten de geografische sector. Het gebruiken van een complex systeem als een GIS vereist echter specifieke kennis van hard- en software. Bovendien is de juiste informatie lang niet altijd beschikbaar, of is zeer duur,

en kost het vaak veel moeite voordat een GIS in een organisatie optimaal gebruikt kan worden. De EGIS-conferentie zal dit jaar daarom ingaan op de toepassingen voor GIS-gebruik, waarbij speciale aandacht wordt besteed aan Europese toepassingen.

Meer informatie over het congres bij het EGIS Conference Bureau, Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, Rijksuniversiteit Utrecht, tel. 030-534261 of 030-533206.

ANTWERPEN STAD AAN DE STROOM

Het gemeentebestuur van Antwerpen heeft de plannen voor Stad aan de Stroom, de ontwikkeling van de oude havenbuurten aan de Schelde, positief ontvangen. Stad aan de Stroom is, samen met de vernieuwing van de 19e-eeuwse gordel, prioriteit in het ruimtelijk beleid van de Scheldestad. Volgens burgemeester H.B. Cools van Antwerpen is Stad aan de Stroom, nu de plannen door het stadsbestuur zijn goedgekeurd, een project dat uitgevoerd kan worden. Cools is ervan overtuigd dat daarmee een grote stap is gezet naar het herstel van de verbroken band tussen de stad en de Schelde. Met de realisatie van de eerste reeks projecten – met name de plannen van Toyo Ito voor Nieuw Zuid en het ontwerp van Manuel de Solà-Morales voor het zuidelijk deel van het Eilandje (zie ook het septembernummer van AGORA) – kan nu een begin worden gemaakt. De plannen stellen ondermeer de ontwikkeling voor van twee nieuwe stadswijken met plaats voor bijna vijfduizend inwoners. Voor een aantal andere projecten zal eerst nog advies moeten worden ingewonnen over de technische en financiële haalbaarheid.

Platteland: multifunctioneel gebied.

PLATTELAND

Boeren die buiten de bestaande paden treden en zich richten op kwaliteitsproductie (scharrelproducten, streekeigen kaas en dergelijke), landschapsbeheer of het aanbieden van recreatievoorzieningen, kunnen een bijdrage leveren aan een schoon en leefbaar platteland en ook een redelijk inkomen verwerven. Dit is een conclusie uit het onderzoek *Verbrede plattelandsontwikkeling in praktijk*. De studie is in opdracht van de Rijksplanologische Dienst uitgevoerd door de Landbouwuniversiteit Wageningen. In de koersbepaling voor de landelijke gebieden uit de Vierde Nota wordt voor de Blauwe koersgebieden een perspectief geschetst van verbreding van de plattelandsontwikkeling op regionaal niveau. Het gaat daarbij om een combinatie van landbouw, recreatie, natuur en landschaps- en waterbeheer. De Blauwe koersgebieden liggen bijvoorbeeld in het veenweidegebied, in kleinschalige landschappen op zandgronden, maar ook in Limburg, op de Zeeuwse eilanden en in het rivierengebied. Voor deze delen van landelijk Nederland blijken kansen te bestaan om te ontkomen aan de keuze of landbouw, of natuur, of recreatie.

Het onderzoek is verkrijgbaar bij het Distributiecentrum VROM, tel. 079-449449.

FLAT EN WIJK

Op donderdag 28 januari organiseren de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting, het OTB en de Rijksplanologische Dienst in de Jaarbeurs in Utrecht vier praktijkseminars over het thema *De nieuwe kwaliteit van flat en wijk; een tweede jeugd voor naoorlogse wijken*. Het eerste seminar gaat over de 'Flat van de toekomst'. Hierbij gaat het erom in naoorlogse hoogbouw door middel van gedurfde ingrepen met toekomstwaarde een gedifferentieerd, kwalitatief aanbod te creëren. Op het tweede seminar, 'Een nieuw gezicht: het oog wil ook wat', gaan de sprekers in op het aanpassen van de architectuur van de flat aan de

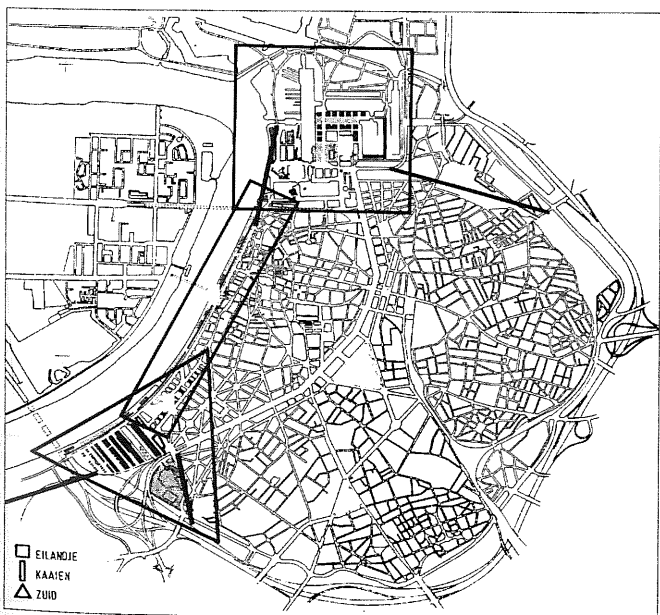
wensen van de moderne consument door middel van nieuwe entreepartijen, klimaatgevels, serres en wijziging van het monotone gevelbeeld. Sociaal en technisch woningbeheer komen aan bod in het seminar '(Be)heer en meester'. Het laatste seminar heeft de titel 'Voorbij de galerij; De dagelijkse leefomgeving'. Woongenot stopt namelijk niet bij de voordeur, ook de kwaliteit van de woonomgeving is erg belangrijk. De sprekers gaan in op de vervalspiraal, ruimtelijke kwaliteit en oplossingen.

Inlichtingen en aanmelding bij ROSTRA, tel. 070-3648703. Prijs: f295,- voor deelname aan twee seminars, f195,- voor één seminar.

DETAILHANDEL

Amsterdam heeft een landelijk verzorgende functie en verwacht zou mogen worden dat het verkoopvloeroppervlak per hoofd van de bevolking aanzienlijk groter is dan elders in Nederland. Volgens het handboek *Detailhandel in zicht, distributie-planologische ontwikkelingen in de Amsterdamse regio* is dat echter niet het geval. Uit onderzoek dat in opdracht van de Kamer van Koophandel in Amsterdam door het Instituut voor Midden- en Kleinbedrijf Nederland is uitgevoerd, blijkt dat de Amsterdammers per hoofd van de bevolking evenveel meters verkoopvloeroppervlak ter beschikking hebben als elders. De Amsterdamse detailhandel is wel onderhevig aan een sterke dynamiek. Ondernemers en beleidsmakers worden voortdurend geconfronteerd met wijzigingen in structuur, omvang en samenstelling van het aanbod. Sinds het onderzoek in 1991 is dan ook het nodige veranderd en voor de toekomst staat een groot aantal projecten op stapel, waaronder de IJ-oeveren. De cijfers in het onderzoek zijn een momentopname, maar via een Distributie-planologisch Informatie Systeem (DIS) wordt de situatie voortdurend geactualiseerd.

Meer informatie bij de KvK Amsterdam, tel. 020-5236600.

Antwerpen: Stad aan de Stroom. Bron: Nieuwsbrief Stad aan de Stroom, 1992 nr.5